

Voorstel voor	Algemeen bestuur
Vergaderdatum	
Onderwerp	Grondwateronttrekkingen- en drainagebeleid
Agendapunt	
Portefeuillehouder	G.H.J. Aveskamp
Contact opsteller	bestuursondersteuning@vechtstromen.nl
Vertrouwelijkheid	Nee

<i>Routing</i>	<i>Besluit</i>
Advies commissie 21 januari 2026	Na behandeling in de opgavegerichte commissie is het voorstel aangepast.
Besluit algemeen bestuur 4 februari 2026	Het onderwerp is van de agenda gehaald.
Advies commissie 1 april 2026	
Besluit algemeen bestuur 15 april 2026	

I. Voorstel

Voorgesteld wordt de bijgevoegde beleidsnota 'Beleidskader grondwateronttrekkingen en drainage' vast te stellen, op hoofdlijnen inhoudende dat:

1.
 - a. de omvang van de invloedzone voor grondwateronttrekkingen voor beregening en bevoeiing wordt uitgebreid van 200 naar 500 m rond beschermde natuurgebieden; het bestaande beperkingengebied en de huidige beperkingen zijn hierbij uitgangspunt;
 - b. voor onttrekkingen uit bestaande bronnen die onder de meldplicht vallen en bronnen met een bestaande vergunning geldt deze beperking niet; voorwaarden hierbij zijn dat bestaande bronnen uiterlijk 31 december 2026 zijn gemeld en een bestaande onttrekkingsvergunning vóór 4 februari 2026 is verleend;
2. een aandachtsgebied voor drainagemiddelen wordt ingesteld rond beschermde natuur met een omvang die per gebied wordt bepaald op basis van kenmerken van de ondergrond;
3. een methode wordt ontwikkeld voor het instellen van een tijdelijk verbod op grondwateronttrekkingen op basis van een gebiedsafhankelijke droogtenorm;
4. de regelbaarheid om het drainageniveau tijdelijk te verhogen wordt gestimuleerd in aandachtsgebied en standaardgebied;
5. de registratie van grondwateronttrekkingen op orde wordt gebracht door regels te vereenvoudigen en in te zetten op communicatie en handhaving;
6. in het aandachtgebied voor drainagemiddelen de aanleg van nieuwe drainagemiddelen verboden is en bestaande drainagemiddelen niet dieper mogen zijn dan 0,8 m beneden maaiveld;
7. bij nieuwe aanleg en vervanging, drainagemiddelen in het standaardgebied voor drainagemiddelen niet dieper mogen zijn dan 0,8 m beneden maaiveld;
8. het effect van het grondwateronttrekkingen- en drainagebeleid op de grondwatervoorraad periodiek wordt geëvalueerd;
9. bij de uitwerking van het beleid wordt bepaald wat een redelijke overgangstermijn is voor aanpassingen van grondwateronttrekkingen en drainagemiddelen.

II. Kernboodschap

Het algemeen bestuur heeft besloten tot het vaststellen van het beleidskader voor grondwateronttrekkingen en drainagemiddelen dat bijdraagt aan een duurzaam grondwatervoorraadbepaaling. Het doel is om grondwater zo lang mogelijk beschikbaar te houden voor alle functies en negatieve effecten van klimaatverandering te beperken.

De kern van het besluit:

- Regels stellen voor grondwateronttrekkingen om achteruitgang van de grondwatervoorraad en effect op kwetsbare functies te beperken.
- Instellen van een droogtenorm voor grondwateronttrekkingen voor berekening om daling van grondwaterstanden te beperken. Op basis van de droogtenorm kunnen grondwateronttrekkingen voor berekening tijdelijk worden verboden.
- Verondiepen van drainage om water langer vast te houden in het voorjaar en de vroege zomer en om het effect op kwetsbare functies te beperken.
- De registratie van grondwateronttrekkingen op orde brengen, zodat onttrekkingen goed in beeld zijn.

Deze aanpak draagt bij aan voldoende water voor gebruiksfuncties, kwetsbare functies en het naleven van wettelijke verplichtingen zoals de Kaderrichtlijn Water en de bescherming van grondwaterafhankelijke natuur.

Het beleidskader is de basis voor de uitwerking van regels in de Waterschapsverordening.

III. Waarom wordt dit voorgesteld? Wat wil het AB met het voorstel bereiken?

Het grondwateronttrekkingen- en drainagebeleid dient om meer grip te krijgen op de grondwatervoorraad. De regels voor grondwateronttrekkingen en drainage moeten worden gezien als waarborg dat het grondwatersysteem niet verder achteruitgaat. Voor het daadwerkelijk verbeteren van het grondwatersysteem moeten onder andere ook leggerwatergangen worden aangepast. Dit werkt het waterschap uit in projecten en gebiedsprocessen in afstemming met belanghebbenden. De regels met betrekking tot grondwateronttrekkingen en drainage leggen een basis voor het beschermen van de grondwatervoorraad en kwetsbare functies. De effectiviteit van deze andere maatregelen, waaronder de KRW-maatregelen, neemt hierdoor toe.

Door de registratie van grondwateronttrekkingen op orde te brengen kan beter worden bepaald wat de invloed van onttrekkingen is op de grondwatervoorraad en hoe die invloed kan worden beperkt. Met de regels voor grondwateronttrekkingen wordt achteruitgang van de grondwatervoorraad en effect op grondwaterafhankelijke natuur beperkt. Met een droogtenorm voor het instellen van een tijdelijk verbod op grondwateronttrekkingen voor berekening wordt de daling van grondwaterstanden en daarmee het effect op kwetsbare functies beperkt. Verondiepen van drainage zorgt dat water langer wordt vastgehouden in het voorjaar en de vroege zomer en dat het effect op kwetsbare functies wordt beperkt.

Indicator voor beleidsmonitoring

Het effect van het grondwateronttrekkingen- en drainagebeleid op de grondwatervoorraad wordt periodiek (om de vijf jaar) geëvalueerd. Naast maatregelen spelen niet beïnvloedbare factoren als het weer, maaiveldhoogteligging en de opbouw van de ondergrond een rol. De regels van dit grondwateronttrekkingen- en drainagebeleid leiden plaatselijk tot het beperken van grondwateronttrekkingen en het verondiepen van drainagemiddelen. In gebiedsgerichte projecten worden aanvullende maatregelen uitgewerkt. Door middel van evaluatie kan de invloed van maatregelen worden bepaald op de toestand van de grondwatervoorraad. Op basis hiervan kunnen maatregelen, hetzij via aanpassing van beleidsregels, hetzij via gebiedsgerichte projecten, worden aangescherpt of versoepeld.

IV. Toelichting op het voorstel/ kader

Op 24 april 2024 heeft het algemeen bestuur het integraal beleidskader grondwater (IBG) vastgesteld. In het IBG is voorgenomen om drainagebeleid te ontwikkelen en het beleid voor grond- en oppervlaktewateronttrekkingen te herzien. Bij de uitwerking van het beleid is ervoor gekozen om het grondwateronttrekkingen- en drainagebeleid in samenhang te ontwikkelen. De reden hiervoor is dat beide onderdelen invloed hebben op het grondwater. Voor het beleid voor oppervlaktewateronttrekkingen zal afzonderlijk worden beoordeeld of herziening nodig is.

Voor de invulling van dit beleidskader grondwateronttrekkingen- en drainagebeleid is het AB meegenomen in de brede startbijeenkomst op 17 juni 2024, AB-themasessies op 11 september 2024 en 25 juni 2025 en AB-brieven op 14 februari 2025 en 26 maart 2025.

Op 8 april 2025 zijn schriftelijke vragen uit het AB beantwoord (2025 08). Na behandeling in de opgavegerichte commissie op de PEIldag op 21 januari 2026 zijn enkele wijzigingen aangebracht in het voorstel en het beleidskader.

Dit voorstel geeft invulling aan landelijke afspraken die na de droogte van 2018 zijn gemaakt om de hoeveelheid onttrokken grondwater beter in beeld te brengen en om de invloed op kwetsbare functies te verminderen.

V. Alternatief voorstel

Niet van toepassing.

VI. Argumenten

Dit voorstel:

- sluit aan op hoofdlijn 2 van de Watervisie 2025: ‘Het grootste en meest geschikte reservoir om water in te bergen is de bodem’;
- geeft invulling aan WBP 2022-2027, Het klimaat verandert, herijken onttrekkingen en drainagebeleid;
- is een uitwerking van het thema grondwateronttrekkingen en drainage en twee onderdelen van de Uitvoeringsagenda in het Integraal Beleidskader Grondwater;
- is onderbouwd door analyses in het technisch achtergrondrapport.

Per hoofdpunt van het besluit:

1.

- a. De omvang van de invloedzone voor grondwateronttrekkingen voor berekening en bevoeiing wordt uitgebreid.*
Nieuwe effectberekeningen tonen aan dat de afstand waarover het effect van deze categorie onttrekkingen kan optreden oploopt tot 500 m.
- b. Voor onttrekkingen uit bestaande bronnen die onder de meldplicht vallen en bronnen met een bestaande vergunning gelden beperkingen in deze zone niet.*
Bestaande bronnen met vóór 4 februari 2026 verleende vergunningen of waar de onttrekkingen binnen de grenzen van de meldplicht blijven worden gerespecteerd.

2. *Aandachtsgebied voor drainagemiddelen*

Het aandachtsgebied is bedoeld om het effect van drainagemiddelen op grondwater-afhankelijke natuur te beperken. De afstand waarover drainagemiddelen invloed hebben is sterk afhankelijk van de kenmerken van de ondergrond, met name de samenstelling en dikte van zandlagen. Daarom wordt de afstand per gebied bepaald door middel van een effectberekening. Over het principe van deze methode is overeenstemming bereikt met natuurorganisaties en landbouwvertegenwoordigers.

3. *Methode voor het instellen van een tijdelijk verbod op grondwateronttrekkingen op basis van een gebiedsafhankelijke droogtenorm.*

Een tijdelijk onttrekkingsverbod dient om daling van grondwaterstanden te beperken bij lage grondwaterstanden. Hierdoor worden de risico's voor grondwaterafhankelijke KRW-waterlichamen, waardevolle kleine wateren en zettingsgevoelige objecten beperkt.
4. *De regelbaarheid om het drainageniveau tijdelijk te verhogen wordt gestimuleerd.*

Het tijdelijk verhogen van het drainageniveau in aandachtsgebied en standaardgebied heeft een positief effect op de grondwatervoorraad en het beperkt het negatieve effect van drainagemiddelen op kwetsbare functies.
5. *De registratie van grondwateronttrekkingen wordt op orde gebracht.*

De registratie van grondwateronttrekkingen kreeg tot de droge jaren sinds 2018 beperkt aandacht. Het verduidelijken van de regels is nodig om de registratie te vereenvoudigen en op orde te brengen. Dit moet leiden tot inzicht in de hoeveelheid onttrokken grondwater.
6. *In het aandachtsgebied voor drainagemiddelen is de aanleg van nieuwe drainagemiddelen verboden en mogen bestaande drainagemiddelen niet dieper zijn dan 0,8 m beneden maaiveld.*

Nieuwe drainagemiddelen binnen het beperkingengebied zouden een verdere structurele verlaging van de grondwaterstand veroorzaken die nadelige invloed heeft op grondwaterafhankelijke natuur en de grondwatervoorraad. Met het stellen van een ondergrens voor bestaande drainagemiddelen wordt de nadelige invloed van drainagemiddelen op kwetsbare natuur en de grondwatervoorraad beperkt. Bij de uitwerking wordt bepaald in welke vorm het tweede uitgangspunt in regels wordt vertaald, bijvoorbeeld in de vorm van een verbod met overgangsrecht.
7. *Nieuwe en te vervangen drainagemiddelen in het standaardgebied voor drainagemiddelen niet dieper dan 0,8 m beneden maaiveld.*

Met het stellen van een ondergrens voor nieuwe en te vervangen drainagemiddelen wordt de nadelige invloed van drainagemiddelen op de grondwatervoorraad beperkt. Door dit als algemene regel te stellen vervalt de bestaande vergunningplicht voor drainagemiddelen grotendeels.
8. *Het effect van het grondwateronttrekkingen- en drainagebeleid op de grondwatervoorraad wordt periodiek geëvalueerd.*

De grondwatervoorraad staat onder druk. De maatregelen die worden ingezet om achteruitgang van de grondwatervoorraad te voorkomen moeten passend zijn en op draagvlak kunnen rekenen. Monitoren en evalueren van maatregelen is van belang om beleidskeuzes te borgen. Naast maatregelen spelen niet beïnvloedbare factoren als het weer, maaiveldhoogteligging en de opbouw van de ondergrond een rol. Door middel van evaluatie kan de invloed van maatregelen worden bepaald op de toestand van de grondwatervoorraad. Op basis hiervan kunnen maatregelen worden aangescherpt of versoepeld.
9. *Bij de uitwerking van het beleid wordt bepaald wat een redelijke overgangstermijn is voor aanpassingen van grondwateronttrekkingen en drainagemiddelen.*

Aanpassingen van grondwateronttrekkingen en drainagemiddelen vragen mogelijk aanpassing in de bedrijfsvoering en gaan gepaard met kosten. Hierbij wordt een redelijke overgangstermijn bepaald.

VII. Risico's en kanttekeningen

1. Dit is een algemeen beleidskader zonder externe werking. Verdere uitwerking naar bindende regels voor derden vindt plaats in de Waterschapsverordening. De Waterschapsverordening wordt nadat de aanpassingen zijn uitgewerkt ter vaststelling aangeboden aan het bestuur.

2. Vanwege de specifieke zorgplicht (Waterschapsverordening art. 4.2) zijn onttrekkers nu al verplicht om nadelige gevolgen te voorkomen.
In de praktijk is voor een individuele onttrekkers lastig aan te tonen of er nadelige gevolgen zijn. Uit onderzoek (TAUW, 2025) is gebleken dat de cumulatie van onttrekkingen op korte afstand van elkaar zorgen voor significante effecten op grondwaterafhankelijke natuurgebieden. Een vergunningstelsel waarin een individuele onttrekking op zijn effecten beoordeeld wordt, volstaat daarmee niet om deze gebieden afdoende te beschermen. Met nieuwe berekeningen (TAUW, 2025) is aangetoond dat de cumulatieve invloed van onttrekkingen voor berekening tot 500 m reikt.
3. Door te beslissen dat bestaande vergunningen voor grondwateronttrekkingen van kracht blijven moet een inventarisatie worden uitgevoerd van bestaande vergunningen. De kans is groot dat niet alle vergunningen in het archief beschikbaar zijn. Veel van deze vergunningen zullen in dat geval door de vergunninghouders zelf moeten worden overlegd. Het archiefonderzoek en het beoordelen van door vergunninghouders overlegde vergunningen vraagt een grote inspanning van vergunningverleners. Daarnaast ontstaat een situatie met een aandachtsgebied waar bronnen met en zonder vergunning naast elkaar bestaan. Dit zorgt voor een grotere werkdruk bij toezichthouders en handhavers.
4. Door toch bestaande onttrekkingen toe te staan in de zone 200m tot 500m van beschermde natuurgebieden wordt niet maximaal bijgedragen aan het overkoepelende doel zoals dat geformuleerd is in de het vastgestelde integrale beleidskader grondwater (IBG).
“Samenwerken aan duurzame instandhouding en waar nodig vergroting/verbetering van de kwantitatieve en kwalitatieve toestand van ons grondwater in een veranderend klimaat en in een veranderende maatschappelijke context.”
5. Ook wordt niet maximaal bijgedragen aan 1 van de accenten uit het bestuursakkoord Noaberschap Verbindt: “Wij zetten krachtig in op het realiseren van een goede, gezonde, toekomstbestendige grondwaterbalans.
6. Doordat bestaande drainagemiddelen plaatselijk dieper blijven dan 0,8 m beneden maaiveld wordt de grondwatervoorraad in het voorjaar minder opgebouwd, maar nog steeds afgevoerd. Het aanpassen van bestaande drainagemiddelen kan worden gestimuleerd en is afhankelijk van planvorming in gebiedsgerichte projecten (o.a. Haarvaten op peil, Klimaatrobuuster Vechtstromen, KRW-projecten).
7. Met de uitvoering van dit beleid wordt een toename van de inzet van capaciteit van vergunningverlening, toezicht en handhaving en het expertisecentrum verwacht. Dit betekent dat de eerste jaren moet worden geëvalueerd op werkbaarheid en handhaafbaarheid. Op grond van deze evaluaties moet worden beoordeeld of aanpassing van de beleids- of uitvoeringskaders noodzakelijk is.

VIII. Financiën

Niet van toepassing.

IX. Communicatie

Dit besluit zal via de website van waterschap Vechtstromen worden gecommuniceerd. Voor het opstellen van dit voorstel is een klankbordgroep geraadpleegd met vertegenwoordigers van landbouworganisaties, natuurterreinbeheerders, gemeenten, provincies en buurwaterschappen. De organisaties die werden vertegenwoordigd in de klankbordgroep worden ingelicht over het besluit.

X. Juridische zaken

Met dit beleidskader worden uitgangspunten en randvoorwaarden voor aanpassing van de Waterschapsverordening voor grondwateronttrekkingen en drainage geformuleerd.

Voor de aanpassing van de Waterschapsverordening wordt een plan-MER-beoordeling uitgevoerd, waarin wordt beoordeeld of de aanpassingen aanzienlijke milieueffecten kunnen hebben.

De geformuleerde aanpassingen van de Waterschapsverordening worden van kracht zodra de aanpassingen in de Waterschapsverordening zijn opgenomen en vastgesteld.

XI. Uitvoering

Op basis van het besluit worden nieuwe regels in de Waterschapsverordening uitgewerkt.

Met het grondwateronttrekkingen- en drainagebeleid worden twee onderdelen gerealiseerd van de uitvoeringsagenda van het Integraal Beleidskader Grondwater dat op 24 april 2024 is vastgesteld.

XII. Bijlage(n)

1. Besluit beleidskader grondwateronttrekkingen- en drainage.
2. AB-brief beleidskader grondwateronttrekkingen- en drainage.
3. Nota Beleidskader grondwateronttrekkingen- en drainage.
4. Achtergrondrapport.

Besluit beleidskader grondwateronttrekkingen- en drainage

Het algemeen bestuur van het waterschap Vechtstromen;

gezien het advies d.d. 1 april 2026;

gelet op de artikelen 56 en 77 van de Waterschapswet;

BESLUIT

de bijgevoegde beleidsnota 'Beleidskader grondwateronttrekkingen en drainage' vast te stellen, op hoofdlijnen inhoudende dat:

1.
 - a. de omvang van de invloedzone voor grondwateronttrekkingen voor beregening en bevoeiing wordt uitgebreid van 200 naar 500 m rond beschermde natuurgebieden; het bestaande beperkingengebied en de huidige beperkingen zijn hierbij uitgangspunt;
 - b. voor onttrekkingen uit bestaande bronnen die onder de meldplicht vallen en bronnen met een bestaande vergunning geldt deze beperking niet; voorwaarden hierbij zijn dat bestaande bronnen uiterlijk 31 december 2026 zijn gemeld en een bestaande onttrekkingsvergunning vóór 4 februari 2026 is verleend;
2. een aandachtsgebied voor drainagemiddelen wordt ingesteld rond beschermde natuur met een omvang die per gebied wordt bepaald op basis van kenmerken van de ondergrond;
3. een methode wordt ontwikkeld voor het instellen van een tijdelijk verbod op grondwateronttrekkingen op basis van een gebiedsafhankelijke droogtenorm;
4. de regelbaarheid om het drainageniveau tijdelijk te verhogen wordt gestimuleerd in aandachtsgebied en standaardgebied;
5. de registratie van grondwateronttrekkingen op orde wordt gebracht door regels te vereenvoudigen en in te zetten op communicatie en handhaving;
6. in het aandachtgebied voor drainagemiddelen de aanleg van nieuwe drainagemiddelen verboden is en bestaande drainagemiddelen niet dieper mogen zijn dan 0,8 m beneden maaiveld;
7. bij nieuwe aanleg en vervanging, drainagemiddelen in het standaardgebied voor drainagemiddelen niet dieper mogen zijn dan 0,8 m beneden maaiveld;
8. het effect van het grondwateronttrekkingen- en drainagebeleid op de grondwatervoorraad periodiek wordt geëvalueerd;
9. bij de uitwerking van het beleid wordt bepaald wat een redelijke overgangstermijn is voor aanpassingen van grondwateronttrekkingen en drainagemiddelen.

Aldus vastgesteld in de vergadering d.d. 15 april 2026.

Het algemeen bestuur,

dr. S.M.M. Kuks, watergraaf

drs. R.I. Andringa, secretaris